

IRAK'IN GELECEĞİNDE KRİTİK BİR DÖNEMEÇ:

“MUSUL OPERASYONU”

Sünnî aşiretlerin¹ yoğun olduğu bir sosyal yapıya sahip olan Musul, özellikle 2003 ABD işgali sonrasında Maliki yönetiminin uyguladığı “mezhepçi” politikalar nedeniyle sıkıntılı bir süreç yaşamaya başlamıştır. Maliki yönetiminin büyük merkezlerde demografik yapıyı dönüştürmeye yönelik politikalar izlemesi, yerel siyasetçilere yapılan baskılar ve hukuksuz tutuklamalar, Musul'daki aşiretler ile merkezi hükümet arasındaki ilişkilerin gergin bir hâl almasına sebebiyet vermiştir.

Irak yönetimi ile çatışmalar yaşayan IŞİD ise, aşiretleri kendi safına çekmeye dönük stratejiler geliştirmiştir. Nitekim 10 Haziran 2014'te, yörenin aşiretlerinin desteğini alarak Musul'un kontrolünü ele geçirmiştir. Musul'un coğrafi olarak IŞİD'in Suriye'nin kuzeydoğusunda etkinlik sağladığı bölgeye oldukça yakın bir mevkide olması ve Suriye-Irak sınırı arasında yaşanan geçişkenlik, IŞİD'in Musul'u kolayca ele geçirmesini sağlamıştır.

Irak ordusu ise, IŞİD karşısında kayda değer hiçbir direniş göstermeden ve önemli düzeyde silah, tank ve askeri mühimmatı geride bırakarak Musul'dan kaçmıştır. Böylelikle IŞİD, bir yıl zarfında yaklaşık Irak'ın %40'ını ele geçirmiş ve saldırıları sonucu yaklaşık 3 milyon 200 bin kişinin ülke içerisinde yerinden edilmesine neden olmuştur.

Musul Operasyonunun Aktörleri

Musul operasyonunun en önemli boyutlarından biri, operasyonun hangi aktörler tarafından gerçekleştirileceğiydi. Zira Musul'un, daimî olarak IŞİD'in hâkimiyetinde kalamayacağı bilinen bir husustur. Bu nedenle Musul'un IŞİD'den alınıp alınamayacağından ziyade, IŞİD sonrası Musul'un kimlerin denetimi altına gireceği ve nasıl bir statüye sahip olacağı tartışma konusudur.

Irak sınırları içerisinde hâlihazırda ABD, İngiltere ve Fransa gibi küresel; İran, Türkiye ve Körfez Ülkeleri gibi bölgesel ve IŞİD dışında Irak merkezi hükümeti, Haşdi Şabi², Irak Kürdistan

¹ Musul'daki en büyük aşireti; tarihi Tayy Araplarına dayanan, Suriye'den Ürdün'e kadar geniş bir alana yayılan ve nüfusunun 4.5 milyona ulaştığı iddia edilen Şamara Kabilesi'dir. Şamara Kabilesi, çok sayıda alt klandan oluşmuştur. Bununla birlikte Anbar eyaletinde yerleşik ve bünyesinde elli civarında klan bulunduğu belirtilen Dulaymi aşiretinin de Musul'da uzantıları vardır. Yine Kerkük yöresinin büyük aşiretlerinden Cuburî aşireti ve Saddam'ın da mensubu olduğu Tikrit'te yerleşik Tikritî aşireti de Musul'a uzanmaktadır.

(İvan Diyanov GOSPODİNOV: **The Sunnist Tribes of Iraq**, Leiden University 2015.

<https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/33836/Thesis%20Ivan%20Diyanov%20Gospodinov.pdf?sequence=2>
Erişim Tarihi: 17.10.2016)

² Haşdi Şabi, Irak'ta bulunan Şii bir milis gücüdür. 13 Haziran 2014'te Irak yönetimi tarafından IŞİD'e karşı savaşma gerekçesiyle kurulmuştur. Örgüt, 40'tan fazla alt örgütten oluşmaktadır. Örgütün 300 bin kişiden oluştuğu tahmin edilmektedir. Örgütün IŞİD'e yönelik operasyonları sırasında Sünnî sivil halka yönelik insan hakkı ihlalleri gerçekleştirdiği özellikle Tikrit ve Diyala'da sivillerin ev ve iş yerlerini yağmaladıkları, Felluce'de “savaş suçu” işlediklerine dair iddialar kamuoyuna yansımıştır. Haşdi Şabi'nin kötü sicilinden dolayı, Musul ve Telafer gibi yerlerde sivillere dönük insanlık suçları işleme ihtimali bulunmaktadır. Ayrıca söz konusu milis gücünün ileriki süreçte Kerkük üzerinden IKBY'ye saldırma olasılığı da mevcuttur. Bu nedenle Türkiye ve IKBY, doğrudan ya da dolaylı bu milislerin operasyonlara katılmaması gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Bölgesel Yönetimi (IKBY) ve Haşdi Vatani/Ninova Muhafızları³ gibi yerel aktörler bulunmaktadır.⁴ Bu aktörlerden ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyon güçleri operasyona havadan bombardımanla destek vermekte, İran'ın, Irak ordusu ve Haşdi Şabi; Türkiye'nin ise Haşdi Vatani/Ninova Muhafızları üzerinden Musul operasyonunda etkin olmaya çalıştıkları görülmektedir. IKBY ise, Türkiye'ye yakın durmakla birlikte izleyeceği "denge siyaseti" ile operasyondan kazançlı çıkmayı hedeflemektedir.

Musul operasyonu bağlamında aktörler, operasyonu domine eden esas güç olmak ve IŞİD sonrası Musul'un karakterini belirlemek amacıyla kendi aralarında soluksuz bir rekabete girişmişlerdir. Bu açıdan operasyona hangi unsurların katılacağı ciddi bir ihtilaf konusu olmuştur.

Musul operasyonunu görünürde Irak ordusu yapacak olsa da, Musul'un güneyinde yer alan ve Temmuz ayında IŞİD'ten alınan "Kayarah Hava Üssü"nde bulunan 550 ABD'li askerî danışman tarafından yönetilmesi planlanmaktadır.⁵ Ayrıca Musul operasyonunun başlamasından birkaç gün önce ABD, operasyona katılacak güçlere askerî eğitim verme amacıyla Irak'a 500 asker daha göndereceğini açıklamıştır. Dolayısıyla ABD, operasyonun kara harekâtı ayağında doğrudan yer almasa da, operasyonda etkin bir konumda bulunmakta; kara harekâtında yer alacak ve Musul'un geleceğini belirleyecek güçlerin mahiyetini belirlemeye çalışmaktadır.

Musul operasyonunun Irak ordusunun koordinasyonunda gerçekleştirildiği, IKBY'ye bağlı Peşmerge, Türkiye'nin eğittiği Haşdi Vatani/Ninova Muhafızları ve Şii milis gücü Haşdi Şabi'nin Musul merkeze girmediği, Musul çevresinde yardımcı kuvvet olarak destek verdikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca ABD, Türkiye'ye gözdağı vermek ve uluslararası meşruiyet kazandırmak amacıyla Sincar (Şengal) bölgesi üzerinden PKK'nin de operasyona dâhil edilmesini arzulamakta ancak Türkiye ve Barzani yönetiminin sert muhalefetiyle karşılaşmaktadır. Buna rağmen PKK unsurlarının, Irak ordusu içerisinde kendilerini kamufle ederek Musul operasyonuna katıldığına dair iddialar da gündeme gelmektedir.

Musul operasyonunun ilk aşamasına dâhil olan aktörler an itibariyle belirginleşse de, operasyon tam olarak nihayete erene kadar aktörler arasında mücadelelerin süreceği görülmektedir. Bu nedenle perde arkasında yapılacak ittifak ve restleşmeler neticesinde sürpriz gelişmelerin yaşanması da muhtemeldir.

³ Haşdi Vatani güçleri; başında eski Musul valisi Esil Nuceyfi'nin bulunduğu ve Başika üssünde Türkiye'nin askeri olarak eğittiği, 3000 kişilik yerel Sünnî bir güçtür. Geçtiğimiz günlerde ismini "Ninova Muhafızları" olarak değiştirdiğini açıklamıştır.

⁴ Söz konusu aktörler, Irak'taki özgül ağırlıklarından hareketle zikredilmiştir. Bunlarla birlikte, "uluslararası koalisyon" adı altında 60 civarında ülkenin askeri de Irak'ta bulunmaktadır. Ayrıca IKBY'ye bağlı Sincar (Şengal) bölgesinde PKK'ye yakınlığıyla bilinen Şengal Direniş Birlikleri (YPŞ) de yer almaktadır.

⁵ <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37558215>

(ALJAZEERA TURK)

Türkiye'nin Musul Operasyonundan Beklenti ve Endişeleri

Türkiye açısından Musul'un tarihsel olarak önemli bir konumu bulunmaktadır. Musul, Osmanlı Devleti'nin sınırları içerisinde bulunan bir toprak parçası iken I. Dünya Savaşı'nda İngilizler tarafından işgal edilmiştir. Daha sonra Osmanlı Devleti'nin resmi varisi olan Türkiye'nin "Misak-ı Milli" sınırları içerisinde yer almasına rağmen Lozan Görüşmelerinde⁶ Türkiye'ye bırakılmamış; İngiliz etkisi altındaki Milletler Cemiyeti'nin kararı ile 1923 yılında "yapay" bir devlet olarak teşekkül eden Irak'a devredilmiştir.

Türkiye'nin Musul'a yönelik hassasiyetlerinin arka planında sadece tarihsel unsurlar bulunmamaktadır. Türkiye, 2003 yılında Irak'ın işgal edilmesinde olduğu gibi "oyun dışı" kalmak istememekte, Musul üzerinden Irak ve Suriye'nin siyasi olarak yeniden dizayn edilmesinde söz sahibi olmaya çalışmaktadır. Ayrıca Musul'un zengin petrol yataklarına sahip olması, Türkiye'nin enerji ihtiyacında dışa bağımlılığını azaltacak bir unsurdur. Bu hususları Türkiye, etkin bir bölgesel güç olma idealleriyle yakından ilgili görmektedir.

Türkiye, PKK ve uzantılarını güvenlik açısından ciddi bir tehdit unsuru olarak görmektedir ve bu nedenle Musul operasyonunda inisiyatif almayı arzu etmektedir. Bilindiği üzere PKK'nin ana karargâhı olarak nitelendirilebilecek Kandil Dağı, Irak merkezi hükümetinin kontrolündeki sınırlar içerisinde bulunmaktadır. Bununla birlikte PKK'nin Sincar (Şengal) bölgesindeki Yezidileri kullanarak Irak'ta yeni bir etkinlik alanı oluşturması da Türkiye'yi endişelendirmektedir. Zira PKK, Kandil ve Suriye'deki PYD bölgesi arasında daimî bir irtibat tesis edebilmek için Sincar'ı bir geçiş

⁶ Son dönemde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "Lozan'ın hezimet olduğu" çıkışının da Musul operasyonunda Türkiye'nin aktif rol almasına dönük zemin hazırlama amacıyla yapıldığı ileri sürülebilir.

üssü yapmayı tasarlamaktadır. Ayrıca Türkiye Musul operasyonunda yer alarak, Suriye topraklarında IŞİD'e karşı gerçekleştirilecek operasyonlarda PYD'ye gerek olmadığını; kendisinin yerel unsurları sevk ve idare ederek gerekli operasyonları gerçekleştirebildiğini ABD öncülüğündeki Batı'ya göstermek istemektedir.

Türkiye'nin Musul operasyonuna dair beklentileri arasında, mezhepsel demografik yapının korunması da bulunmaktadır. Musul'un Sünnî kimliğinin muhafaza edilmesi ve özellikle Şii Haşdi Şabi milislerinin Musul merkeze girmemesi, Türkiye'nin belirgin talepleri arasındadır. Bu talepleri Körfez ülkeleri ve IKBY'nin de paylaştığı bilinmektedir. Türkiye ile birlikte söz konusu güçler, Irak'ta tek büyük Sünnî merkez olan Musul'un da İran'ın etki alanına girmesini istememektedir. Ayrıca Türkiye'nin Musul ve Telafer'de bulunan Türkmen nüfusu ile ilgili endişeleri de mevcuttur.

Musul operasyonunun siyasi ve askerî boyutlarının yanı sıra insanî bir yönü de bulunmaktadır. Musul'da bir milyondan fazla sivil nüfusun yaşadığı bildirilmektedir. Operasyon sonrası meydana gelecek göç dalgasının Irak sınırlarında tutulamayıp, Türkiye sınırına yönelmesi yüksek bir ihtimaldir.

Türkiye ifade edilen nedenlerden dolayı Musul operasyonuna müdahil olmakta ısrarcı davranmaktadır. Ancak ABD, İran ve Irak hükümeti, Türkiye'yi operasyonda saf dışı bırakmaya -en azından operasyon sonrası etkin konumda bulunmasını engellemeye- dönük hamleler gerçekleştirmektedir. Bu bağlamda Ankara ve Bağdat arasında yaşanan "Başika Krizi"ne değinmek yerinde olacaktır.

Başika Krizi

Başika, Musul'a 13 km uzaklıkta bulunan stratejik bir kasabadır. Türkiye, Aralık 2015'te IKBY ile mutabakat imzalayarak IŞİD karşıtı güçleri eğitmek amacıyla Başika'da askerî bir üs kurmuştur. Başika'da 700 civarında TSK'ya mensup askerinin olduğu ifade edilmektedir. Başika'da TSK'ya ait birlikler IŞİD ile mücadele kapsamında bölgede 1400 Türkmen'e ve 2000'in üzerinde Peşmerge'ye eğitim vermiştir. Ayrıca Türkiye'nin Irak'ta eğittiği güçler arasında eski Musul Valisi Nuceyfi⁷'ye bağlı 3000 kişilik Haşdi Vatani/Ninova Bekçisi adlı Sünnî Arap yapılanma da bulunmaktadır.

Türkiye, Irak ve Suriye tezkeresini 1 Ekim'de uzatmış, 3 Ekim'de ise Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Musul Musulluların, Telafer Telaferlileridir. Hiç kimsenin buralara gelip girmeye hakkı yok. Musul'un DAES'ten kurtarılmasından sonra da burada sadece Sünni Araplar, Türkmenler ve Sünni Kürtler kalmalıdır" şeklinde önemli bir açıklama yapmıştır. Bu açıklamanın ardından Irak yönetiminden Türkiye'ye yönelik ağır eleştiriler gelmeye başlamıştır. 4 Ekim'de Irak

⁷ Eski Musul Valisi Esil el-Nuceyfi, Irak eski parlamento başkanı ve halen Cumhurbaşkanı yardımcısı olan Usame el-Nuceyfi'nin kardeşidir. Musul'un köklü ailelerinden birine mensup Nuceyfiler, geçmişte Osmanlılara yakınlıkları ile bilinmektedir. Günümüzde ise el-İrakiyye Cephesi içinde yer almaktadır. Nuceyfi kardeşlerin 2009 yerel seçimlerinde kurdukları Hadba İttifakı, Musul il meclisindeki sandalyelerin büyük bir çoğunluğunu kazanmış ve Esil el-Nuceyfi Musul valiliğine seçilmiştir. Ancak Mayıs 2015'te Irak Parlamentosu, Başbakan Haydar İbadi'nin önerisiyle Esil el-Nuceyfi'yi Musul'un düşmesinde IŞİD'e yardım ettiği ve yolsuzluğa bulaştığı gerekçesiyle azletmiştir.

Parlamentosu'ndan, "Türkiye'nin Başika'daki askeri varlığının kabul edilmediğine ve işgalci olarak görülmesi gerektiğine" dair bir açıklama yapılmıştır. Irak Başbakanı İbadi ise, krizin bölgesel bir savaşı tetikleyebileceğine dikkat çekerek Türkiye'yi tehdit etmiştir.

Gerilimin ardından Şii dini mercii Kasım el Tai, Başika'daki Türkiye güçleriyle savaşa konusunda fetva vermiştir. IKBY'de KDP ise, Türkiye'ye destek veren bir açıklama yaparak, eğitim kamplarının Irak merkezi hükümeti bilgisi dâhilinde kurulduğunu belirtmiş ancak Kürt parlamentosundan 5 partinin ortak kararıyla Türk güçlerin bölgeden çıkmasına dönük bir çağrı yapılmıştır.

ABD ise, Başika krizinde Irak hükümetinden yana tavır takınarak Türkiye'nin Başika'daki varlığının IŞİD karşıtı uluslararası koalisyon çerçevesinde olmadığını, Irak'ın toprak bütünlüğüne saygı duyulması ve Türkiye'nin bölgeden çıkması gerektiğini dile getirmiştir. ABD ve Bağdat yönetiminin Türkiye'ye yönelik itirazlarının temelinde, Türkiye'nin bölgedeki çeşitli aşiretler ile görüşerek operasyon sonrası Musul'da etkin olacağı endişesi bulunmaktadır. Zira İngiliz işgalinden beri Batılı güçler nezdinde, Türkiye'nin Musul konusunda pasif bir tutum izlemesine dair konsensüs mevcuttur.

Musul Operasyonunun Olası Riskleri

Musul operasyonu gerek Irak'ın etnik ve mezhepsel açıdan kozmopolit bir mahiyete sahip olması gerekse bölgede sivil unsurların bulunması nedeniyle önemli riskler barındırmaktadır. Öncelikle operasyon süresince sivil unsurların zarar görme ihtimali önemli bir risk alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilhassa koalisyon güçlerinin hava saldırılarında sivil kayıplar için hassasiyet göstermediği bilinen bir durumdur.

Mart 2016'dan bu yana IŞİD'e karşı operasyonlar neticesinde 120 bin kişi yerinden olmuştur. BM'ye göre, başlatılacak operasyondan dolayı Musul ve çevresinde 1.2 milyon kişinin etkilenmesi, 750 binden fazla kişinin ise bölgeden göç etmesi beklenmektedir. Bu veriler, Musul operasyonu sonrası yaşanacak kitlesel göçler nedeniyle yeni bir insanî krizin yaklaşmakta olduğuna işaret etmektedir.

Musul'un merkezini oluşturduğu Ninova bölgesi, farklı etnik⁸ ve mezhebi yapıları barındırmaktadır. Musul operasyonu, iyi yönetilemediği takdirde sosyo-kültürel fay hatlarını harekete geçirebilir ve İslâm dünyasını kuşatan mezhep ve etnik temelli savaşların yaşanmasını beraberinde getirebilir. Özellikle Sadr grubu lideri Mukteda es-Sadr'ın Türkiye aleyhindeki beyanları, mezhepsel bir çatışma riskini arttırmıştır. Zira Irak merkezi hükümetinin açıklamaları "diplomatik" açıdan gerginliklere neden olmaktadır. Hâlbuki milis güçlerin meseleye dâhil olması, sıcak çatışma ihtimallerini gündeme getirmektedir.

⁸ Musul'da nüfusun çoğunluğunu Arap, Kürt ve Türkmenler oluşturmaktadır. Merkezde nüfus çoğunluğunu Araplar oluşturmakta iken kırsal kesimde Kürt nüfus çoğunlukta bulunmaktadır.

Musul operasyonu sonrası Irak'ın üçe bölünme olasılığı da bulunmaktadır. İKBY'nin bağımsızlaşma sürecini barışçıl halkoylaması ile gerçekleştirme niyetinin aksine kanlı çatışmalar sonucu sancılı ve kaotik bölünmelerin tasarlandığı bilinmektedir. Örneğin, ABD'li düşünce kuruluşu Brookings Enstitüsü, 2007'de Irak'ın "Sünnistan, Şiiistan ve Kürdistan" olarak bölünmesi önerisinde bulunmuştur. Benzer şekilde 2007 yılında ABD Senatosu, Joe Biden tarafından önerilen Irak'ın üç parçaya bölünmesi (sembolik) tasarısını kabul etmiştir. ABD'nin kendi çıkarları doğrultusunda İslâm coğrafyasını istikrarsız kılmak istediği bilinen bir gerçekliktir.

Musul Operasyonunun Ardılı: Rakka Operasyonu

Musul operasyonunun bir sonraki aşaması kuşkusuz IŞİD'in "başkent" olarak ilan ettiği Suriye'deki merkezi Rakka⁹ olacaktır. Zira IŞİD militanlarının Musul'dan Rakka'ya sürülüp yoğun bombardımana maruz kalmaları hedeflenmektedir. Bu nedenle Musul-Rakka güzergâhının IŞİD militanlarının geçişi için açık tutulması planlanmaktadır. Musul operasyonu hazırlıkları sürerken bile söz konusu güçlerin bir kısmı Rakka'ya çekilme imkânı bulmuştur.

Rakka'nın IŞİD'in elinden alınmasına yönelik düzenlenecek operasyona katılacak güçler henüz belirlenmiş değildir. ABD, YPG'nin öncülük ettiği Suriye Demokratik Güçleri (SDG)'nin Rakka operasyonuna aktif güç olarak katılmasından yana tutum takınmaktadır.¹⁰ ABD, Rakka operasyonu için PYD'yi kara gücü olarak kullanmak istemekte, Türkiye'nin ise PYD'nin bulunduğu Rakka operasyonuna destek vermesini talep etmektedir.

ABD hem PYD'yi hem Türkiye'yi ikna etmekte güçlükler yaşamaktadır. Öncelikle PYD'yi "daha fazla mühimmat" dışında motive edecek hususların ne olacağı belirsizliğini korumaktadır. PYD Temsilcilerinden Garib Hassou, Mayıs ayında yaptığı açıklamada "Rakka'nın IŞİD'ten kurtarıldıktan sonra Kuzey Suriye Federasyonu'na dâhil edilebileceğini" söylemiştir. Ancak Sünnî Arapların çoğunlukta olduğu bir bölge için böyle bir kararın alınması muhaliflerin YPG'ye savaş ilan etmesine neden olacaktır.¹¹ Ayrıca Suriye rejiminin ABD desteğiyle PYD'ye geniş bir federatif yönetim vermeye yanaşmayacağı tahmin edilebilir. Türkiye ise, böyle bir duruma kesinlikle sıcak bakmayacak ve muhtemelen "Fırat Kalkanı" benzeri operasyonlar için imkân arayacaktır. Türkiye, "toprak vaadi" olmasa bile PYD'nin Rakka operasyonuna katılmasına -Musul operasyonunda olduğu gibi- muhalefet etmektedir. ABD'nin bu tercihle kendisi yerine PYD'ye "stratejik müttefik" olarak uluslararası meşruiyet kazandıracağından endişe etmektedir.

⁹ Suriye iç savaşıyla birlikte, Mart 2013'te muhaliflerin kontrolüne geçen Rakka, Ocak 2014'te tamamen IŞİD'in hâkimiyetine girmiştir. Rakka, coğrafi konumu itibarıyla Irak-Suriye arasında IŞİD'e güçlerini sevk etme imkânı sağlamaktadır.

¹⁰ SDG, Mayıs ayında Rakka'ya yönelik üç koldan saldırı başlatmış ancak sonrasında Menbiç'e yönelmiştir.

¹¹ 17 Eylül'de ABD'nin Fırat Kalkanı operasyonu kapsamında ÖSO'nun El Bab'a doğru ilerleyişine destek olmak için gönderdiği askeri danışmanlar, ÖSO güçleri tarafından "PYD'ye destek veriliyor olması" gerekçesiyle El Rai'den kovulmuştur. Bu durum Sünnî Arap bölgelerinde PYD merkezli ABD projelerinin gerçekleşmesinin güçlüğüne işaret etmektedir.

Rakka operasyonu açısından en kritik nokta ise IŞİD'in Suriye'deki ikinci merkezi olan El Bab'tır. Ocak 2014'te IŞİD'in eline geçen El Bab, stratejik konumu itibariyle büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle bir yandan Türkiye koordinasyonundaki ÖSO güçleri, diğer yandan PYD öncülüğündeki SDG, öte yandan Suriye rejimi El Bab'ı ele geçirmek için deyim yerindeyse yarış haline girmiştir. Rejim açısından El Bab'ın Türkiye destekli muhaliflerin eline geçmesi, El Bab üzerinden kuşatması altındaki bölgelere saldırı imkânı sağlayacaktır. PYD için ise El Bab, Cezire ve Kobani kantonlarıyla Hatay'ın karşısındaki Afrin kantonunu birleştirmek için kritik bir noktada bulunmaktadır. Türkiye ise hem PYD koridoruna engel olmak için hem de rejim karşısında muhaliflerin elini güçlendirmek için bölgenin ele geçirilmesine büyük önem vermektedir. Ayrıca El Bab ÖSO güçleri tarafından alınabilirse, Rakka-Menbiç-Afrin yolu kontrol altına alınacak ve Türkiye destekli güçlerin Rakka operasyonuna katılımı noktasında Türkiye'nin eli güçlenecektir.

(ALJAZEERA TURK)

Sonuç olarak;

Irak ve Suriye'nin geleceğinin şekillenmesinde önemli dönemeçlerden olan Musul operasyonunun ilk aşaması başlamış bulunmaktadır. Aktörlerin kendi gelecek tasavvurları doğrultusunda operasyonda inisiyatif alma çabaları ise, yeni ihtilafları ortaya çıkarmakta ve güç mücadelelerinin ivme kazanmasına neden olmaktadır. Özellikle karşılıklı restleşmeler neticesinde mezhepsel nitelikte çatışma riskinin artması, Musul operasyonunun ne denli kritik bir öneme sahip olduğunu göstermektedir.

Haziran 2014'ten beri IŞİD'in elinde bulunan Musul'a yönelik operasyonun uzun bir erteleme süreci sonrası hızlı bir şekilde ilerleme kaydetmesinin arka planında, Kasım ayında ABD'de gerçekleştirilecek başkanlık seçimlerinin bulunduğunu söylemek mümkündür. Zira Obama yönetimi Demokratların başkan adayı Hillary Clinton'a destek verme amacıyla, -özellikle Rusya karşısında- inisiyatifin hâlâ ABD'de olduğu imajını çizmeye çalışmaktadır.

Bununla birlikte ABD, uzun vadede İslâm coğrafyasına kendi çıkarlarını tahkim etmek üzere oyun kurma ve oyunun aktörlerini buna göre belirleme arzusundadır. Gerçekleştirilecek operasyonlarda bir yandan "mezhepsel ihtilafları körükleme" gayretinde bulunurken diğer yandan Türkiye'nin etkin bir aktör olmasını engellemek istemektedir. Türkiye ile özellikle enerji alanında yakın işbirliğinde bulunan İKBY'nin yerine ise yeni kara gücü olarak gördüğü PKK unsurlarını ikame etme girişimlerinde bulunmaktadır. Bu gelişmeleri, 15 Temmuz darbe girişimi neticesinde daha fazla gerilen Türkiye-ABD ilişkileri ışığında değerlendirmek mümkündür.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, "Musul'a uluslararası koalisyon ile birlikte olmasa da müdahale edeceğiz" mealinde açıklamalarda bulunması ve Başika krizinde geri adım atmaya yanaşmaması; buna mukabil Irak merkezi yönetimi ile İran'ın kontrolündeki Şii milislerin Türkiye'yi tehdit etmesi bölgesel düzlemde yaşanacak tehlikeli gelişmelere işaret etmektedir. Türkiye ve İran'ın doğrudan karşı karşıya gelme ihtimali zayıf olsa da, kendilerine yakın gruplar üzerinden çatışmaların vuku bulması olası görülmektedir.

İslâm coğrafyasındaki bölgesel ve yerel güçler, ABD'nin mezhepsel ve etnik fay hatlarını harekete geçirerek daimî bir kaotik toplumsal yapı oluşturma projesini iyi analiz etmelidir. ABD, Musul'da söz sahibi olmak isteyen aktörleri karşı karşıya getirerek kendisini hâkim güç konumunda tutmaya çalışmaktadır. İslâm dünyasının bileşenleri bu durum karşısında kendi aralarında uzlaşarak adil mekanizmalar kurmaya yönelmelidir. Zira İslâm dünyasında ABD öncülüğünde uygulanan her çözüm (!) girişiminin, daha büyük bir problemin öncülü olduğu bugüne kadar yaşananlardan anlaşılmaktadır.